

Els primers periodistes esportius

JOSEP MARIA LLADÓ

No voldria oblidar-me de cap nom, però tractaré de fer esment dels primers i més destacats periodistes catalans, dedicats plenament a la informació esportiva. Cal tenir present que, a primers d'aquest segle, les activitats en l'aspecte esportiu no eren, ni molt menys, comparables a la força, la dimensió i l'audiència actuals. Però la pràctica de l'esport anava augmentant de manera progressiva i, paral·lelament, el nombre de periodistes que es dedicaven al tema. I així, el dia deu de novembre de 1912, naixia a Barcelona el Sindicat de Periodistes Esportius, sota la presidència efectiva d'Enric Nadal i la presidència honorària de Narcís Masferrer, que aleshores tenia cinquanta-cinc anys i una llarga executòria en el periodisme esportiu.

El Sindicat va anar prenent impuls, a causa de la incorporació de nous informadors especialitzats, i així el 1935 comptava amb 133 afiliats, la majoria dels quals van destacar molt en l'exercici de la professió. N'esmentarem uns quants: Emili Pellicer; Anselm López Marqués; Francesc d'A. Canto Arroyo; Jacint Bofarull, que era també dibuixant; Rosend Calvet, directiu durant molt temps del "Barça"; Ricard Grau, director d'"El Mundo Deportivo" després que ho fos Narcís Masferrer; Josep Torrents; Joaquim Teixidó, redactor de "La Publicitat", que va morir molt jove; Guardiola Cardellach; José Luis Lasplazas; Francesc Gibert; Joan Bert; Joan Fontanet; Vicenç Loren; Màrius Valls, especialista en tennis; Francesc Ors; Josep

Maria Sagarra, no el poeta, sinó el reporter gràfic; Carles Sindreu, que a més de periodista era poeta i escriptor; Antoni Trigo; Lluís Dupré; Enric Manotens; Grau García; Lluís Meléndez; Marià Foyé; Antoni Vilà. L'especialitat d'Antoni Vilà era la boxa, i cal dir que els seus comentaris bé podien ésser qualificats —i ho eren— d'intel·lectuals. Vilà va dirigir després (1936-1938) l'important diari "La Publicitat", en el qual havia col·laborat sempre. Signava "Critias".

Practicaven l'esport

34 És tanmateix curiós assenyalar que molts d'aquests periodistes, adscrits tots ells a les redaccions de diaris barcelonins i actius i incansables informadors, practicaven algun esport en el qual van assolir una gran notorietat. Carles Sindreu, per exemple, era un dels campions de tennis en temps en què ho eren també Carola Fabra, la filla gran de l'artífex i ordenador de la llengua catalana, i de Maier, que aleshores estudiava la carrera de Dret. I Grau Garcia i Lluís Meléndez, havien estat campions d'atletisme. I Antoni Trigo, redactor de "La Publicitat" campió de natació; i Marià Foyé, era aviador (el 1936 tot just iniciada la guerra, va morir en acte de servei pilotant un avió de combat de la República). I Manuel Cabeza, que practicava el ciclisme, va seguir totes les voltes d'aquell temps, a vegades en bicicleta, i el 1932 va guanyar el premi "Narcís Masferrer" amb "Estampas de la vuelta a Catalunya", publicades a "La Vanguardia", premi que havia estat convocat pel Sindicat de Periodistes Esportius. I Ricard Zamora, el mític porter del Barça, de l'Espanyol i després del Madrid, també s'havia dedicat al periodisme en certa manera, ja que el 1935 i durant dos anys més publicava articles i comentaris al diari madrileny "Ya".

Hi ha, també, noms molt importants, sense desmereïxer els que acabem d'esmentar, perquè podem considerar-los peoners del periodisme esportiu català, com Narcís Masferrer, del qual ja hem parlat, Josep Maria Co de Triola, Josep Elies i Juncosa i Daniel Carbó, entre alguns altres més.

Narcís Masferrer, nascut a Madrid el 1867, va fundar (1887) la Societat Catalana de Gimnàstica; el 1888, la revista "Los Deportes" i el 1906, "El Mundo Deportivo" que, com és prou sabut, subsisteix amb la mateixa empena inicial. Masferrer, incansable en la seva tasca, dirigí també la revista "Stadium"; col·laborà a "L'Auto", prestigiosa publicació esportiva francesa, impresa en paper groc, i fou un dels impulsors i animadors de la construcció de l'Estadi de Montjuïc.

Josep Maria Co de Triola, més jove que Masferrer, fou redactor esportiu al diari "La Veu de Catalunya", i escollí el pseudònim de "Passavolant". Periodista actiu, però també iniciador dels esports d'hivern i un dels promotors del xalet de La Molina.

Si Co de Triola, que també es va dedicar al periodisme esportiu gràfic, signava "Passavolant", Josep Elies i Juncosa (1888-1944) va triar el de "Corredisses", i ho feia per a les seves cròniques també a "La Veu de Catalunya". A més d'impulsar també, com el seu company Masferrer, l'obra de l'Estadi. Elies i Juncosa contribuï a la naixença del Club Natació Barcelona, i dirigí, el 1910, el butlletí de la Unió Velocipèdica, i el 1913, la revista "Stadium".

I no podem oblidar tampoc el nom d'un altre gran periodista esportiu, que com els dos anteriors esmentats, col·laborava a "La Veu de Catalunya." Us parlo de Daniel Carbó, que ho feia amb un pseudònim semblant als de Co de Triola i Elies Juncosa. Perquè, si un era "Passavolant" i l'altre "Corredisses", Daniel Carbó escollí el de "Correcuita", curiosos pseudònims, però que s'adeien molt al ritme propi de l'esport.

Tots ells doncs eren, a més de periodistes esportius d'autèntica qualitat literària, organitzadors i impulsors d'entitats i de periòdics dedicats a aquests temes, el mateix que va fer Valentí Castanys, fundador del "Xut!", setmanari esportiu d'humor que inicià la seva publicació el 1922 i la va haver de suspendre el 1936, a causa de la guerra. Però anys després (del 1945 al 1965) publicaria i dirigiria un altre setmanari del mateix estil: "El Once", fet en castellà perquè en aquells temps no hi havia més remei. Castanys era igualment un gran dibuixant, que col·laborava en diversos i importants diaris, setmanaris i revistes. Però a més era comediògraf, autor de diverses obres de teatre, una de les quals, estrenada el 1949, duia el títol "Ha guanyat el Barça".

A subratllar també l'existència de "L'Esport Català" que dirigí Antoni Vilà, i que estava molt ben pensat i molt ben escrit, i que va aparèixer durant dos anys, des de 1925 fins el 1927. I també el setmanari "La Rambla", convertit en diari després, i el tema del qual era "Esport i Ciutadania", ja que si oferia temes d'actualitat política, ciutadana, espanyola i internacional al lector, bona part de les seves pàgines eren dedicades a l'esport. El seu fundador i mecenes fou Josep Sunyol i Garriga, directiu del Barça, però també diputat a les Corts Constituents de la República (1931-1933), i fou afusellat pels franquistes l'estiu del 1936, poques setmanes després d'iniciada la guerra. I va morir al costat d'aquell altre periodista esportiu, col·laborador de "La Rambla", que era Pere Ventura i Virgili, popularment conegut pel "Guantes", perquè sembla que una vegada que actuava de porter en un equip de primera categoria, una pilota del contrincant va anar a parar a prop del pal, els guants que ell havia deixat a terra, la van frenar i la pilota no va entrar.

La primera emissió de futbol

No podem oblidar tampoc el fet que el primer partit de futbol retransmès per ràdio va anar a càrrec d'aquest gran periodista, afortunadament viu i dotat d'una memòria

prodigiosa, que és Joaquim Ventalló i Vergés, el qual, encara avui, als seus noranta-tres anys, recorda perfectament la llista dels jugadors del Barça que van actuar aleshores.

Aquest partit fou disputat a l'Estadi Gal d'Irun entre la "Real Unión" d'Irun i el "Barça", amb un resultat favorable a l'equip blaugrana. Joaquim Ventalló en va radiar encara dos més: el segon fou un Barcelona-Oviedo, i el tercer a Santander, quan la final del campionat d'Espanya la disputaven la "Real Sociedad" de Sant Sebastià i el "Barça", equip aquest que es va adjudicar el títol. Això succeïa el 1924, quan Ventalló tenia vint-i-cinc anys.

Després d'aquesta victòria el Barça se'n va anar a fer un recorregut per diverses ciutats de l'Amèrica del Sud, però no va aconseguir cap èxit. Ventalló va escriure els rodolins d'una auca titulada "Auca del Club Campeón, que se marchó al nuevo mundo para tocar el violón." Un directiu del "Barça" que, pel que direm tot seguit es veu que no tenia sentit de l'humor, es va indignar i se li va acudir anar a veure el governador civil per demanar-li que fes recollir aquella auca. El general Losada, que aleshores ocupava aquell càrrec, ho va fer immediatament.

Els primers periodistes gràfics

En aquest breu i sentimental recorregut dels peoners del periodisme esportiu, no podem oblidar tampoc els periodistes gràfics dedicats a fotografiar les millors jugades de cada partit de futbol, o de seguir altres activitats esportives com, per exemple, l'atletisme, el tennis, la boxa, l'automobilisme, el ciclisme, etcètera. De Josep Maria Co de Triola, que alternava el periodisme esportiu escrit amb el gràfic, n'han quedat unes fotos històriques i magnífiques de la competició automobilística que hi va haver a Barcelona el 1915. I de Josep Maria Sagarra unes altres certament originals del combat que tingué lloc el novembre de

1930, entre Paulino Uzcudun i Primo Carnera, a l'estadi de Montjuïc. A remarcar igualment les que Josep Gaspar, un altre fotògraf popular d'aquells temps, ens ha deixat com a record i com a documentació.

D'entre els esmentats periodistes, que havien de treballar amb les dificultats que són de suposar si ens atenem a aquelles circumstàncies i a aquells temps primers, assenyalarem també els noms de Badosa, Torrents, Merletti, Perez de Rozas, Brangulí, Bert, la majoria dels quals van destacar en aquesta feina en una època compresa entre 1900 i 1930. Gràcies a tots i cadascun d'ells podem tenir, al cap dels anys, imatges dels boxadors Gironés, Ara, Uzcudun o Max Schmelling, lluitadors com Javier Ochoa, futbolistes com Zamora, Samitier, Alcántara, Piera, Sagi Barba, etcètera; ciclistes de la categoria de Marian Cañardo i Miquel Poblet, tennistes com Carola Fabra, Carles Sindreu o Maier, i de tots aquells altres que van excel·lir en les pràctiques esportives de les diverses modalitats.

Dificultats evidents

38

És indiscutible el mèrit de tots aquells professionals del periodisme escrit i del periodisme gràfic que hem esmentat i que actuaven en uns temps en què hi havia molt pocs cotxes i que, per tant, alguns d'ells, sobretot els gràfics — que com és lògic havien d'anar més carregats amb les màquines — els calia utilitzar una moto amb sidecar, mitjà de locomoció que també ha passat a la història. I temps en què per anar a l'antic camp de les Corts o al de Sarrià, que aleshores se'n deia "Can Ràbia", calia fer-ho a bord d'un d'aquells tramvies de via estreta, perquè n'hi havia molts més, la majoria, de via ampla, i com que no hi cabien tots perquè els cotxes anaven atapeits, no tenien més remei que utilitzar els estrets, i anar penjats a la part posterior del vehicle. Heroïcitat, bona fe i bona voluntat i risc

indiscutible, tant per als afeccionats al futbol com per als que havien d'explicar les peripècies del partit, escriure-les i dur-les als diaris.

És evident que la història sempre comença un dia o altre. La del periodisme esportiu, que data del 1860 però que no va adquirir relleu i importància fins el 1910, bé podem qualificar-la d'història heroica. D'uns anys ençà, i gràcies al progrés, els periodistes esportius de les dues menes, o sigui tant els gràfics com els literaris, ho tenen molt millor. I és precisament per això que no podem oblidar ni menys-tenir, sinó tot el contrari, l'esforç dels que s'iniciaren en aquesta activitat, tant perquè foren els nostres mestres com perquè ens han explicat i han perpetuat a través de la foto i de la crònica escrita, tot el que d'ençà de primers de segle s'ha esdevingut en el nostre país en matèria esportiva, quelcom que forma part també de la nostra història i dels nostres costums.

He procurat sintetitzar en poques paraules tot el que us acabo d'explicar. Però em permeto proposar la publicació d'un llibre o d'una sèrie d'articles que expliquin, amb més detall, aquella història. Seria una bona aportació a la crònica del nostre temps.■